

Ne smemo zamuditi priložnosti

Samo dober teden nas loči od deželni volitev v Furlaniji Julijski krajini. V nedeljo, 26., in v ponedeljek, 27. junija, pa bodo tudi volitve za nova pokrajinska sveta v Trstu in Gorici ter za novi občinski svet v Trstu, kjer se bodo izvolili tudi novi rajonski sosveti. Za politične stranke so vsake volitve huda preizkušnja; toda neprimerno hujšo preizkušnjo predstavljajo volitve za takšno politično organizacijo, kot je Slovenska skupnost, ki je odraz ter izraz slovenske narodne manjšine v Italiji. To velja zlasti za bližnje deželne in pokrajinske volitve, ki utegnejo biti naravnost usodne za celotno naše slovensko ljudstvo v italijanski republiki. Zakaj?

Odgovor je silno preprost. Obstaja namreč velika nevarnost drobljenja in razprševanja glasov slovenskih volivcev in volivk po raznih kandidatnih listah, ki so jih predstavile stare in nove politične skupine in skupinice. Za večinski italijanski narod ta pojav morda pomeni globoko željo po sooblikovanju nadaljnega družbenega in gospodarskega razvoja, toda naša slovenska narodna manjšina utegne kratkomalo ostati praznih rok, se pravi brez svojih predstavnikov v tako pomembnem zakonodajnem in upravnem telesu, kot je deželni svet, oziroma v tako pomembnih upravnih telesih, kot sta pokrajinska sveta v Trstu in Gorici.

V današnji številki našega lista objavljamo program, s katerim se Slovenska skupnost predstavlja na skorajšnjih volitvah. Kdor ga bo prebral, se bo prepričal, da gre za programska stališča, ki povsem ustrezajo naši slovenski manjšinski stvarnosti. Gre za moderne poglede na stvarnost, ki nas obdaja, in za napredne in sodobne predloge, kako naj se urejajo in rešujejo problemi na vseh temeljnih področjih političnega, družbenega in gospodarskega življenja. Pri tem pa se hkrati odločno poudarjajo vse tiste vrednote, ki predstavljajo osnovo vsakega omikanega življenja, pri čemer imajo še poseben poudarek naša slovenska izročila, katerim se moramo pravzaprav zahvaliti, če smo v bližnji in daljni preteklosti uspešno kljubovali nevarnosti raznarodovanja, se pravi odtujitve lastnim koreninam.

Slovenska skupnost pa se ne predstavlja volivcem samo z modernim in naprednim programom, temveč tudi s kandidati,

dalje na 7. strani ■

Okvirni volilni program Slovenske skupnosti

POZIV VSEM SLOVENCEM

Slovenska skupnost poziva vse Slovence v tržaški in goriški pokrajini, v Benečiji, Reziji in Kanalski dolini, kot tudi številne izseljence v videmski in pordenonski pokrajini, da se ob bližnjih deželnih volitvah strnejo okoli edine slovenske stranke in potrdijo samostojno slovensko zastopstvo v deželnem svetu Furlanije - Julijske krajine. V tem najpomembnejšem izvoljenem svetu, ki ima široke zakonodajne pristojnosti in usmerja zelo razvejano upravno delo deželnega odbora, je Slovenska skupnost zastopana od vsega začetka pred 25 leti. Vse to obdobje je s svojo stalno prisotnostjo in s trdim delom sovplivala na reševanje splošne problematike, kot pristni glas slovenske narodnostne skupnosti pa je branila naše koristi in se borila za naše pravice.

Prisotnost SSK v deželnem svetu je izredno dragocena za vso manjšino, njeno prizadevanje pa cenijo tudi italijanske stranke.

Tudi v politiki želimo potrditi, da smo Slovenci subjekt, da želimo samostojno razmišljati o svoji poti in o svojih potrebah. Odgovarjati hočemo svojim ljudem, ne tujim vodstvom v Trstu, Vidmu ali Rimu. Prizadevamo si za sožitje in za-

vzemamo se za sodelovanje, pri tem pa hočemo ostati to, kar smo. Biti hočemo dosledni in odločni, ne pa odvisni od dnevnih strankarskih računov in oportunističnih prilagajanj.

Krajevnim, deželnim in državnim oblastem želimo tudi na teh volitvah pokazati svojo politično zrelost in narodno zavest. Zahtevo po sprejetju pravične globalne zakonske zaščite in po reševanju ostalih vprašanj moramo podkrepiti s strnjanim glasovanjem za Slovensko skupnost.

Premagati je treba nevarnost, da izgine naš glas iz deželnega sveta, ker bi bil to udarec vsem prizadevanjem v korist slovenske manjšine. Zato ne smemo razprševati svojih glasov! Pa ne samo to: moramo jih združevati, koncentrirati na slovenski listi. Ni dovolj glasovati za »slovenske kandidate«, pravo jamstvo je le slovenska lista!

ODPRT IN NAPREDEN PROGRAM

Slovenska skupnost se predstavlja volivcem in volivkam s širokim, odprtim in naprednim programom, ki ga tu podajamo v okvirni obliki, kar zadeva pristojnosti deželnega sveta.

Slovenska skupnost se nikakor ne omejuje na jezikovne, narodnostne probleme, temveč si prizadeva za pravilni pristop do splošne problematike, ki zadeva tudi vsakogar izmed nas kot državljana in občana. To je tudi prispevek naše skupnosti za splošni napredek družbe na vseh področjih. Tu igrajo veliko vlogo varstvo okolja, socialna vprašanja, gospodarstvo.

ZA PRAVIČEN ZAŠČITNI ZAKON

Z novim zakonskim predlogom za zaščito slovenske narodne skupnosti v Italiji, ki ga je SSK predložila v senatu 18. marca s pomočjo parlamentarcev manjšinskih strank, smo obširno, podrobno in utemeljeno postavili temeljne zahteve vseh Slovencev v Italiji. Zaščita mora biti celovita, saj mora zajemati Slovence v tržaški, goriški in videmski pokrajini, poleg tega pa mora določiti poseči na vsa življenjska področja manjšine. Zajamčiti morajo pravice slovenščine, našega šolstva, kulturnega življenja in ustanov, priznati naše pravice na področju gospodarstva, prostorskega načrtovanja, varstva okolja in narodnega ozemlja.

Dežela mora še naprej in še odločneje zahtevati od osrednjih oblasti, da preidejo od obljub k dejanjem. Brez jasne podpore krajevnih dejavnikov se bo v Rimu težko kaj doseglo.

A to ni vse, kar more in mora storiti dežela. SSK ne pristaja na teorijo, ki jo je ustavno sodišče že preraslo, češ da so vse pristojnosti v zadevah, ki se tičejo Slovencev, pridržane osrednjim državnim oblastem. Pri izvajanju vseh svojih, tudi najmanjših pristojnosti se morajo dežela in tudi krajevne uprave dosledno držati ustavnega načela o manjšinski zaščiti. Pri vseh posegih je treba upoštevati specifične potrebe Slovencev, jih vključevati v zakone in sklepe. Slovenski zastopniki morajo priti v vse komisije, upravne svete in ustanove, ki soodločajo o našem življenju in razvoju.

ZA MEDSEBOJNO RAZUMEVANJE IN SPOŠTOVANJE

Dežela ima pomembno vlogo pri spodbujanju sožitja, medsebojnega razumevanja in kulture miru. Od nje zahtevamo tudi dosledno spoštovanje našega jezika, brez omahovanj in celo pristajanja na nove omejitve, kar zadeva enakopravno rabo slovenščine v odnosu z deželnimi uradi, pri vlaganju raznih prošenj in pri dvojezičnih napisih.

Jasna mora biti obsodba vsakega omalovaževanja naše prisotnosti in zaničevanja slovenščine

dalje na 3. strani ■

RADIO TRST A

■ NEDELJA, 19. junija, ob: 8.00 Jutranji radijski dnevnik; 8.20 Koledarček; 8.30 Kmetijski tednik; 9.00 Sv. maša iz župnijske cerkve v Rojanu; 9.45 Pregled slovenskega tiska v Italiji; 10.00 »Mali pevec«. Glasbeno srečanje osnovnošolskih otrok na Radiu Trst A; 11.45 Vera in naš čas; 12.00 Narodnostni trenutek Slovencev v Italiji; 13.00 Opoldanski radijski dnevnik; 13.20 Glasba po željah; 14.00 Poročila in deželna kronika; 14.10 Nediški zvon; 17.30-19.00 Šport in glasba; 19.00 Večerni radijski dnevnik.

■ PONEDELJEK, 20. junija, ob: 7.00 Jutranji radijski dnevnik; 7.20 Koledarček; 7.40 Pravljičica; 8.00 Poročila in deželna kronika; 9.40 Misel dneva; 10.00 Poročila in pregled tiska; 11.30 Pregled mladinske književnosti; 12.00 Moskva, zapisi in vtisi petmesečnega bivanja v Rusiji; 13.00 Opoldanski radijski dnevnik; 13.20 Gospodarski tednik; 14.00 Poročila in deželna kronika; 14.10 Otroški kotiček: Glasbene pravljice; 15.00 Roman v nadaljevanjih: Lev Nikolajevič Tolstoj: »Vojna in mir«; 15.30 Problemi mladih pod mikroskopom; 16.15 Kanadski mozaik; 17.00 Poročila in kulturna kronika; 17.10 Sopranistka Dunja Spruk, violinist Tomaž Lorenz, čembalist Maks Strmčnik; 19.00 Večerni radijski dnevnik.

■ TOREK, 21. junija, ob: 7.00 Jutranji radijski dnevnik; 7.20 Koledarček; 7.40 Pravljičica; 8.00 Poročila in deželna kronika; 9.40 Misel dneva; 10.00 Poročila in pregled tiska; 11.30 Ponarejanje živil; 12.15 Analiza enogastronske ponudbe naše dežele; 13.00 Opoldanski radijski dnevnik; 13.20 Glasba po željah; 14.00 Poročila in deželna kronika; 15.00 Roman v nadaljevanjih: Lev Nikolajevič Tolstoj: »Vojna in mir«; 16.00 Dobra jed se sama ponuja; 16.30 Analiza enogastronske ponudbe naše dežele; 17.00 Poročila in kulturna kronika; 18.00 Žarko Petan: »Maturantje«. Radijska igra; 19.00 Večerni radijski dnevnik.

■ SREDA, 22. junija, ob: 7.00 Jutranji radijski dnevnik; 7.20 Koledarček; 7.40 Pravljičica; 8.00 Poročila in deželna kronika; 10.00 Poročila in pregled tiska; 11.30 Zdravnik in pacient; 12.00 Skozi njen glas v umetnost; 12.40 Dermatolog svetuje; 13.00 Opoldanski radijski dnevnik; 13.20 Zborovska glasba; 14.00 Poročila in deželna kronika; 14.10 Od Milj do Devina; 15.00 Josip Kravos: Iz moje preteklosti: »Prvi april«; 17.00 Poročila in kulturna kronika; 17.10 Godalni kvarteti Pavleta Merkušja; 18.00 Literarna predpremiere: »Absalomova pripoved«. Ob novem romanu Alojza Rebule; 19.00 Večerni radijski dnevnik.

■ ČETRTEK, 23. junija, ob: 7.00 Jutranji radijski dnevnik; 7.20 Koledarček; 7.40 Pravljičica; 8.00 Poročila in deželna kronika; 9.40 Misel dneva; 10.00 Poročila in pregled tiska; 11.30 Potujmo! Kam, kdaj in kako; 12.15 Kratke, izmišljene in druge zgodbe Bjana Štiha; 13.00 Opoldanski radijski dnevnik; 13.20 Glasba po željah; 14.00 Poročila in deželna kronika; 14.10 Na goriškem valu; 15.00 Josip Kravos: Iz moje mladosti: »Prvič zaljubljen«; 15.30 Glasbeni telefon; 17.00 Poročila in kulturna kronika; 17.10 Mi in glasba; 18.00 Tigrova duša — spomini na Alberta Rejca; 19.00 Večerni radijski dnevnik.

■ PETEK, 24. junija, ob: 7.00 Jutranji radijski dnevnik; 7.20 Koledarček; 7.40 Pravljičica; 8.00 Poročila in deželna kronika; 9.40 Misel dneva; 10.00 Poročila in pregled tiska; 11.30 Izkušstvo film; 13.00 Opoldanski radijski dnevnik; 13.20 Primorska poje; 14.00 Poročila in deželna kronika; 14.10 Otroški kotiček: Pisani svet; 15.00 Josip Kravos: Iz moje mladosti: »V Dobravljah gori«; 15.30 »Krivi preroki«; 16.00 Glasbene diagonale; 17.00 Poročila in kulturna kronika; 18.00 Kulturni dogodki; 19.00 Večerni radijski dnevnik.

■ SOBOTA, 25. junija, ob: 7.00 Jutranji radijski dnevnik; 7.20 Koledarček; 7.40 Pravljičica; 8.00 Poročila in deželna kronika; 9.40 Misel dneva; 10.00 Poročila in pregled tiska; 11.40 V prostem času; 13.00 Opoldanski radijski dnevnik; 13.20 Glasba po željah; 14.00 Poročila in deželna kronika; 14.10 »Rožice te Čaninaue«; 15.00 Človek človeku; 17.00 Poročila in kulturna kronika; 18.00 »In mirno tavalu bi moja Pepka«. Afro-župnijski put-purè brez konca ne glave Andra Merkušja; 19.00 Večerni radijski dnevnik.

Izdajatelj: Zadruga z o. z. »NOVI LIST« — Reg. na sodišču v Trstu dne 20.4.1954, št. 157. Odgovorni urednik: dr. Drago Legiša — Tiska tiskarna Graphart Trst, ulica Rossetti 14, tel. 772151

Einspielerjeva proslava v Svečah v Rožu na Koroškem

V Svečah v Rožu na Koroškem je bila v nedeljo, 12. t.m., proslava ob 100-letnici smrti soustanovitelja Mohorjeve družbe, profesorja, politika in publicista Andreja Einspielerja. Zaradi zaslug, ki si jih je pridobil za slovenski narod na Koroškem, so ga njegovi sodobniki imenovali »očeta koroških Slovencev«.

Einspielerjeva proslava se je začela z mašno daritvijo na prostem. Na travniku za cerkvijo, pod senčnatim orehom so se zbrali številni zastopniki koroškega političnega, cerkvenega in kulturnega življenja, številni gostje iz Slovenije in Goriške. Med mašo je pel domači pevski zbor iz Sveč, slavnostni pridigar pa je bil mag. Ivan Olimp.

Po maši je na istem prostoru bila proslava, h kateri je uvodoma vabila godba na pihala iz Šmihela, ki jo vodi Julijan Burdzi. V imenu organizatorjev, SPD »Kočna« iz Sveč, Krščanske kulturne zveze iz Celovca, Družbe sv. Mohorja in Narodnega sveta koroških Slovencev je prisotne pozdravil dr. Janko Zerzer. Sledil je nastop sveškega moškega pevskega zbora, ki ga vodi prof. Anton Feinig.

Na proslavi je imel slavnostni govor predsednik Narodnega sveta koroških Slovencev dr. Matevž Grilc. Navezal se je na Einspielerjevo kulturno in politično delovanje v drugi polovici prejšnjega stoletja in poudaril veljavnost njegovih stališč tudi za današnji čas. Einspieler je namreč znal trdno stati na narodnih načelih, bil pa je tudi velik politični realist in je vedel, da je mogoče doseči določene uspehe za Slovence na Koroškem, tako da človek enakopravno razpravlja s predstavniki nemške večine. Dr. Grilc se je navezal na sedanje politične dogodke na Koroškem ob novem šolskem zakonu ter opozoril na ukrepe, ki jih vlada namerava sprejeti v korist slovenske manjšine na Koroškem v upanju, da bodo privedli do konkretnih po-

zitivnih rezultatov. Novi šolski zakon sicer ni dober zakon, je ugotovil dr. Grilc, a bi bil brez pripravljenosti na dialog v mnogočem slabši in ne bi vseboval nobenih sprememb. Triletna poskusna doba naj bi vsaj v osnovi dajala Slovincem možnost, da se o njem še dokončno izrečejo. Pozval pa je k dialogu tudi znotraj same narodne skupnosti na Koroškem. Predlagal je, da se ustanovi skupna komisija, ki naj bi v naslednjih treh letih natančno spremljala šolsko reformo, da bi skupno ugotovili nedostatke in skupno izoblikovali predloge za tiste spremembe, ki bi jih manjšina smatrala za potrebne.

V dokaz Einspielerjevega pomena za slovenski narod so organizatorji povabili v Sveče mešani pevski zbor »Hrast« iz Döberdoba, ki ga vodi Hilarij Lavrenčič.

Višek je proslava dosegla ob podelitvi prve Einspielerjeve nagrade, ki sta jo prejela predsednika nemškoslovenskega koordinacijskega odbora krške škofije dr. Ernst Waldstein in dr. Valentin Inzko. V utemeljitvi je dr. Zerzer povedal, da so to nagrado ustanovili v priznanje tistim, še posebej iz vrst večinskega naroda, ki se na Koroškem zavzemajo za uveljavitev slovenske manjšine in ustvarjanje sožitja med Nemci in Slovenci. Oba nagrajenca sta se nato zahvalila za priznanje, nakar pa so sledili pozdravi in čestitke, med katerimi velja še posebej omeniti poseg koroškega državnega poslanca Karla Smolleja, ob njem je še spregovoril bistriški župan Baurecht in številni drugi zastopniki organizacij in društev, med temi tudi zastopniki Mohorjevih družb iz Gorice in Celja.

Ob zvokih godbe na pihala so se udeleženci nato pomaknili do okusno obnovljenega Einspielerjevega doma. Tu so odkrili spominsko ploščo, ki bo opozarjala, da je bil to dom šestih uglednih koroških duhovnikov iz rodu Einspielerjev, ki imajo velike zasluge za slovenski narod.

Slovenska javnost ob zadnjih aretacijah

V Sloveniji je že 7.000 ljudi podpisalo zahtevo, naj se zaprta mlada časnika Janca Janša in David Tasić ter podčastnik Ivan Borštner izpustijo iz zapore. Začela se je nabirka za družine aretirancev, odbor za njihovo obrambo pa razmišlja o tem, da bi tudi oklical v Sloveniji splošno četrturbo protestno stavko.

Beograjski tednik »Nin« je pred dnevi objavil obširne odlomke iz zapisnika razgovorov med organi za notranje zadeve glede načrta vojske o aretacijah v Sloveniji.

O primeru Janša, Borštner, Tasić je v Zveza društev pravnikov Slovenije. Pridružuje se slovenskemu javnemu mnenju, ki zahteva spoštovanje načel ustavnosti, zakonitosti in korektnosti v sodnem postopku. Javnost je treba hitro in popolno informirati, saj je upravičeno zelo občutljiva za zaščito svobode in pravice. Njena vznemirljivost ni pritisk na sodstvo, pravijo slovenski pravniki, temveč izraz nadzorstva, ki

ga mora javnost izvajati nad delom vseh državnih organov.

Sama posest vojaških dokumentov, je še rečeno v izjavi, ni kaznivo dejanje. Potrebno je dalje poudariti načelo o neodvisnosti sodstva in dvom, ali je primerno, da vojaško sodstvo preganja civilne osebe v mirnodobnem času. Vsekakor sta kazensko pravo in kazenski postopnik potrebna korenitih reform z vidika zaščite človekove svobode.

O primeru Janša, Borštner, Tasić je v torek, 14. t.m., razpravljalo tudi predsedstvo republiške konference SZDL. Član predsedstva, general Ivan Tominc je med sejo izjavil, da je bil predsednik predsedstva Janez Stanovnik obveščen o poteku dogodkov. Predsednik Stanovnik pa je v posebni izjavi za tisk zanikal to trditev.

Predsedstvo je tudi bilo mnenja, da je treba postopek proti trem obtožencem čimprej zaključiti.

Okvirni volilni program SSK

■ nadaljevanje s 1. strani

ter slovenskih ljudi, šovinističnih izgrediv, ma-
zanja slovenskih napisov, tihega podpiranja na-
cionalističnih ali celo revanšističnih pobud.

MEDNARODNA VLOGA DEŽELE

Kot prepričana zagovornica skupnega sloven-
skega prostora se Slovenska skupnost zavzema
tudi za vsestranske prijateljske stike med Fur-
lanijo-Julijsko krajino in republiko Slovenije na
človeški in uradni ravni.

SSk odločno podpira sodelovanje F-JK v De-
lovni skupnosti Alpe-Adrija. Mednarodno vlogo
dežele v ustvarjanju razumevanja in blagostanja
je treba še okrepiti, pri tem pa ovrednotiti vlo-
go manjšin, ki na tem področju lahko odigravajo
izredno dragoceno vlogo.

REFORMA INSTITUCIJ

V široki razpravi o preosnovi institucij se gle-
de Furlanije - Julijske krajine SSK opredeljuje
za ohranitev deželne enotnosti ob spoštovanju
različnih značilnosti in potreb. Zakon o deželni
decentralizaciji v korist pokrajin, občin in gor-
skih skupnosti je treba dosledno izvesti in ga še
izpopolniti. Z jasno zakonodajo o zakonskih pred-
logih na ljudsko pobudo in o ljudskih glasova-
njih je treba omogočiti široko ljudsko sodelova-
nje pri iskanju skupnega dobrega.

SSk se bo odločno upirala kakim obnovlje-
nim predlogom o spremembi deželnega volilne-
ga zakona, ki bi težili k temu, da bi izključili
iz deželnega sveta manjše sile. SSK bo tudi zah-
tevala posebna jamstva za zastopstvo slovenske
manjšine v deželnem svetu.

VARSTVO OKOLJA

Zdravo in racionalno izkoriščano okolje je te-
meljna vrednota, za katero si bo SSK še naprej
odločno prizadevala.

Pri varstvu narave ne moremo odmisлити člo-
veka, ki je bil v stoletjih ohranjevalec okolja.
Pri načrtovanju zaščitenih območij zato ni mo-
goče izključiti človeka in vsakršne njegove de-
javnosti. Poleg tega SSK zahteva, da se v pri-
meru omejitve izkoriščanja zemlje in raznih vin-
kulacij prizna lastnikom primerna odškodnina.

Ravno tako je treba omejiti vojaške služnosti
in škodo, ki jo na deželnem ozemlju povzročajo
vojaške dejavnosti. Zadostiti je treba upraviče-
nim zahtevam našega prebivalstva glede jusar-
skih in servitutnih pravic.

Pri posegih na teritoriju je treba poleg am-
bientalnih vrednot upoštevati tudi narodnostne,
da se naši skupnosti ne krati življenjski prostor.

Znanstveno neosnovanemu zaseganju zemljišč pri
Bazovici za izgradnjo sinhrotrona se bo na pri-
mer SSK še naprej upirala in zahtevala spošto-
vanje prvotno določene lokacije znotraj Področ-
ja za znanstvene raziskave. SSK zahteva izvedbo
večkrat obljubljenih konferenc o kraškem teri-
toriju, ki naj javnost in oblasti opozori, kako je
skrajni čas, da se ustavi brezsmiselno uničevanje
Krasa v množičnimi razlastitvami.

Stroga omejitev razlastitvenih postopkov ob
spoštovanju stališč prizadetega prebivalstva, ob
hitri in pravični odškodnini posameznikom in ce-
lotni skupnosti ostaja temeljno stališče SSK.

Najstrožje ukrepe, brez varčevanja na račun
zdravja občanov, je treba sprejeti pri omejeva-
nju škodljivih učinkov in onesnaževalnih posledic
termičnih elektrarn, upepeljevalnikov smeti,
cementarn, industrijskih kamnolomov in podob-
nih objektov. SSK, ki je bila odločno prva proti
postavljanju termocentrale v Miljskem zalivu,
nasprotuje tudi načrtom za izgradnjo upepelje-
valnika in livarne aluminija na področju Sovo-
denj in Šandreža ter zahteva korenito izboljša-
nje čistilnih naprav v tržiški elektrarni, ki naj
ne poveča svoje zmogljivosti.

V mestnih središčih je potrebna nova promet-
na politika, ki jo je treba uresničevati tudi z no-
vimi parkirišči, garažami in omejitvami ter ure-
ditvami prometa v mestnih središčih.

SOCIALNA VPRAŠANJA

Največjo pozornost je treba posvetiti tistim
članom družbe, ki so najbolj potrebni pomoči:
prizadetim, bolnim, ostarelim, mladim. Dežela i-
ma na tem področju široke pristojnosti, ki jih
mora do kraja izkoristiti. Pri tem se mora ved-
no zavedati nujnosti, da do potrebnih pristopa
pristno človeško, v primeru pripadnikov naše
skupnosti ob naravnem in doslednem upošteva-
nju materinega jezika.

Glede ostarelih so potrebni posegi za uredi-
tev in izboljšanje storitev na področju oskrbe
na domu, domov za ostarele, družabnih dejav-
nosti, pri čemer je treba tudi podpreti zasebne
in prostovoljne človekoljubne pobude. Za priza-
dete je treba izpopolniti posege za odpravljanje
arhitektonskih in drugih pregrad. Nujna je tudi
nadaljnja preureditev zdravstvene politike, da se
uporaba znatnih denarnih sredstev na tem sek-
torju izkaže v učinkoviti, strokovni in humani
službi.

Mladim je treba omogočiti, da v družbi uve-
ljavijo svoje poglede in ji tako prispevajo svoj
delež izvirnosti in svežine.

V prizadevanjih proti brezposelnosti je treba
mladim pomagati, da se lotijo samostojnih de-
javnosti in da se vključujejo v delovne odnose.

S posebnimi dokladi in olajšavami je tre-
ba pomagati novoporočencem, da postavijo na
noge družinsko skupnost. Podobno mora družba
priskočiti na pomoč ob rojstvu otrok in jim nu-
diti potrebne usluge. Za našo skupnost prihaja
tu v poštev še posebej ustanovitev otroških jasli
v slovenskem okolju, kot tudi enakopravna raba
slovenščine pri družinskem, pediatričnem in po-
dobnem svetovanju.

Posebno pozornost je treba posvetiti mladins-
kim, vzgojnim, športnim, kulturno-prosvetnim
organizacijam.

GOSPODARSTVO

SSk se zavzema za gospodarsko načrtovanje,
ki naj ne zapostavlja manj razvitih, goratih in
obmejnih področij. Predvsem na področju vi-
demske pokrajine je treba pri nujnem spremi-
njanju deželnega urbanističnega načrta omogoči-
ti nemoten razvoj gospodarskih dejavnosti na
slovenskem naseljenem področju. Izseljencem
je treba olajšati povratek v rodne kraje in jim
omogočiti dejavno vključitev v domače gospo-
darske odnose.

Dežela mora odločno braniti delovna mesta
v industrijskem sektorju, še zlasti pri državnih
soudeležbah. SSK se zavzema za prehod k no-
vim dejavnostim, vendar je treba do časa nji-
hove uresničitve odločno braniti to, kar imamo.

Spričo visoko šolanega prebivalstva se SSK ne
zavzema za nove obrate v množično uporabo de-
lovne sile, temveč za naložbe v srednji in mali,
gibčni industriji z visoko tehnologijo. Pospeše-
vati je treba znanstveno-raziskovalne dejav-
nosti, ki pa morajo imeti neposredne uporabne u-
činke tudi na proizvodnem področju. Široko se
je treba odpreti mednarodnemu sodelovanju. Pri
tem se Trstu in deželi odpirajo zanimive mož-
nosti mednarodnega leasinga in finančnih po-
segov.

Ob ustvarjanju novih obratov je treba po
predhodnem ugotavljanju degradiranih objektov
najprej smotno uporabiti že obstoječe industrij-
ske lokacije.

Potreben zagon je treba zagotoviti trgovini,
kmetijstvu, obrtništvu in gostinstvu. Tu morajo
specifične deželne ustanove učinkoviteje posega-
ti. Slovenski človek ne sme biti deležen le drob-
tinec.

Potreben je poseben deželni zakon za razvoj
Krasa. Uresničiti je treba tudi dolgo obljubljeni
kraški kmečki vodovod. Pri metanizaciji je tre-
ba pravično upoštevati tudi odročna in hribovi-
ta naselja.

ŠOLSTVO IN KULTURNE USTANOVE

Na področju kulturnih dejavnosti naše skup-
nosti se SSK zavzema za povečanje deželnih in
krajevnih prispevkov slovenskim ustanovam in
društvom. Posebni posegi so potrebni za prilago-
ditev dvoran in domov novim varnostnim pred-
pisom. Osnovnim ustanovam manjšine je treba
priznati enakopravni status in vsedeželni pomen.

SSK predlaga še ustanovitev posebnega kul-
turnega sklada za večje posege, ki naj ga uprav-
lja komisija slovenskih predstavnikov.

Vso pozornost je treba posvetiti slovenskemu
tisku, okrepitvi radijskih sporedov in uresničit-
vi javnih televizijskih sporedov v slovenščini.

Dežela mora pospeševati šolske in izobraže-
valne dejavnosti ter posegati tam, kjer država
zanemarlja svoje dolžnosti. Jasen primer na tem
področju so zasebna dvojezična vrtec in osnov-
na šola v Špetru ter jezikovni tečajji v Benečiji
in Kanalski dolini.

Ne smemo zamuditi priložnosti

■ nadaljevanje s 1. strani

ki nudijo trdno jamstvo, da bodo takšen
program znali uresničevati, oziroma da se
bodo odločno in vztrajno zavzemali za nje-
govo uresničevanje.

Na volitvah za novi deželni svet kandi-
dira na prvem mestu župan Bojan Breziga-
gar, ki je kot občinski svetovalec in pokra-
jinski odbornik že pred nekaj leti dokazal
svoje znanje in svoje sposobnosti, a je v
zadnjih dveh letih in pol naravnost prese-
netil prijatelje in neprijatelje, Slovence in
Italijane, z učinkovitostjo opravljanja žu-
panskih poslov. Zato zasluži odločno pod-
poro slovenskih volivk in volivcev, saj bo

njegova izvolitev v deželni svet velika pri-
dobitev za celotno slovensko manjšino ter
obogatitev same deželne zbornice.

Na pokrajinskih volitvah nastopa po en
kandidat v vsakem volilnem okrožju, kar
pomeni, da volivec prekrži znak Sloven-
ske skupnosti. Tudi tu seveda nastopajo u-
gledni kandidati, kar velja v ostalem za
občinske volitve v Trstu.

Če volivec zato odda glas listam Slo-
venske skupnosti, ne naredi samo svoje na-
rodne dolžnosti, temveč tudi glasuje za
splošne koristi celotnega našega ljudstva.
Tokrat torej nikakor ne smemo zamuditi
priložnosti.

ODPRLI SO NOVO NOGOMETNO IGRISČE PRI VIŽOVLJAH

Ob prisotnosti podpredsednika deželne vlade Carboneja in goriškega nadškofa Bommarca je devinsko-nabrežinski župan Brezigar v soboto, 11. t.m., odprl v Vižovljah naj sodobnejši nogometni športni objekt v tržaški pokrajini. Športno središče je blagoslovil goriški nadškof v obeh jezikih. Župan Brezigar je podčrtal pomembnost objekta in izrazil zahvalo deželi in skladu za Trst, saj znaša financiranje tega središča skoro 2 milijardi lir. Podpredsednik deželne vlade in predsednik Sklada za Trst Carbone je prikazal devinsko-nabrežinsko občinsko upravo kot zgled pri ureničenju načrtov iz javnih skladov.

Novo središče obsega štiri hektare z dvema travnatima nogometnima igriščema, štirimi slačilnicami za igralce in dvema za sodnike ter z dvema večnamenski dvoranama kot tudi s popolno tehnološko opremo in časnikarskim središčem. Občinska uprava namerava izpopolniti središče še z atletske stezo. Pri odprtju je sodelovala nabrežinska godba. Sledila je prva nogometna tekma med selekcijo nogometašev s Krasa in nogometnim klubom Koper.

NOVI SEDEŽ ZDRAVSTVENEGA OKRAJA V NABREŽINI

V soboto, 11. t.m., je dopoldne župan Bojan Brezigar izročil Tržaški krajevni zdravstveni enoti poslopje, v katerem je sedež zdravstvenega okraja v Nabrežini. V novi stavbi bo 12 ambulant in pristojen upravni urad, poleg tega pa bo v stavbi delovala tudi družinska posvetovalnica in otroška posvetovalnica. Župan je v svojem govoru orisal glavne tehnične značilnosti objekta in njegov pomen. Za njim je kratko nastopil predsednik Tržaške krajevne zdravstvene enote profesor Bevilacqua, ki je spregovoril tudi nekaj besed v slovenskem jeziku. Novo stavbo je blagoslovil nabrežinski župnik Breclj.

Prazničen dan v Šempolaju

ŽUPAN BREZIGAR: »IZPOLNILI SMO OBLJUBE«

Šempolaj je v nedeljo, 12. t.m., doživel pomemben prazničen dan. Nekdanja osnovna šola bo odslej sedež krajevne konzulte, v zgornjih prostorih pa bo domovanje kulturnega društva »Vigred«. Obč. uprava, ki jo vodi župan Brezigar, je s tem izpolnila svojo obvezo do šempolajske skupnosti, ki se je polnoštevilno udeležila svečanosti na lepo urejenem prostoru pred obnovljeno dvonamensko zgradbo.

Kulturna prireditev je imela simpatičen mladostni pečat, saj so jo izoblikovali gojenci otroškega vrta in domači osnovnošolci, ki so s plesi, petjem in recitacijami proslavili konec šolskega leta ob navezavi na to odprtje družbenega in kulturnega žarišča v vasi. Skupina mladih plesalcev je pred domačo publiko ponovila nastop, ki ga je imela v zgodnji pomladi v francoskem mestu Brest, na srečanju manjšinskih skupnosti iz Evrope. Sledili so trije govori, ubrani na otvoritev prenovljene zgradbe. Armida Kosmina, predsednica krajevne konzulte, je podala priložnostne, delno plemične besede. Zoran Lupinc se je kot predsednik kulturnega društva »Vigred« zahvalil občinski upravi in je še prej podal kratko zgodovino prosvetnega življenja v Šempolaju. Sledil mu je župan Bojan Brezigar, ki je podčrtal pomen pobude in ki se je zahvalil vsem, ki so pri njej sodelovali. Prostore obnovljene zgradbe je zatem blagoslovil domači župnik Franc Švara.

Sledila je prisrčna družabnost, ob kateri se je jasno pokazalo, da je celotna šempolajska skupnost vesela novega središča, ki je zraslo v znamenju želje po novem družbeno-kulturnem zagonu. V spodnjih prostorih zgradbe so odprli razstavo starih

razglednic okoliških krajev; pripravil jo je Adriano Princival. Občinska uprava pa je izdala ponatis stare šempolajske razglednice iz leta 1905, ki ima zaradi spominskega poštnega žigosanja tudi filatelistično vrednost.

—o—

V TOREK BO V TRSTU POSL. CAVERI (UV)

V torek, 21. junija, bo gost Slovenske skupnosti poslanec »Union Valdôtaine« Luciano Caveri. Ob 11.30 mu bomo na sedežu v Ul. Machiavelli 22 v Trstu priredili tiskovno konferenco, na kateri bo govoril o deželni avtonomiji in zaščiti manjšin.

Caveri, ki še nima 30 let in je radijski časnikar, je bil lani izvoljen v poslansko zbornico, kjer je med drugim član komisije za ustavna vprašanja in tajnik Mešana skupine.

Čprav intenzivno sodeluje v kampanji za deželne volitve, ki bodo v Dolini Aoste v istih dneh kot pri nas, je zelo rad sprejel vabilo za srečanje med Slovenci, na katero Slovenska skupnost vljudno vabi vse, ki se zanimajo za manjšinska vprašanja.

Slovenska skupnost pred volitvami

Na zadnji seji deželnega tajništva Slovenske skupnosti, ki je bila v Nabrežini, 8. junija, je deželni tajnik Ivo Jevnikar poročal o poteku volilne kampanje. V široki razpravi so bile nato nakazane smernice za delo do volitev 26. in 27. junija.

Mladinska sekcija je izdala svoje občasno glasilo »Beseda in dejanje« ter ga razdelila pred višjimi šolami v Trstu in Gorici. Delovne skupine iz njenih vrst pa so poskrbele za nalepljenje volilnih lepakov SSK ne le na Tržaškem in Goriškem, temveč tudi v Benečiji, Reziji in Kanalski dolini.

Po predstavitvi v Gorici so bile liste in programi SSK za bližnje deželne in upravne volitve s tiskovnicama konferencama predstavljene v Trstu in Čedadu. Tržaška predstavitev je bila 10. junija. Govorili so pokrajinski tajnik dr. Zorko Harej, deželni tajnik Ivo Jevnikar in kandidati prof. Aleš Lokar, Bojan Brezigar, Ivan Peterlin in drugi. Konferenca je imela velik odmev v tisku, po radiu in na televiziji.

V Čedadu je bila predstavitev 13. junija. Pri njej so sodelovali deželni tajnik Jev-

nikar, deželni predsednik Terpin, kandidati Brezigar, Lokar, Špacapan, Kenda in Terčon.

Stekle so radijske in televizijske volilne tribune. V soboto, 18. junija, bo ob 14.30 na sporedu po tretjem televizijskem omrežju srečanje s tiskom naših kandidatov Brezigarja, Špacapana in Dolharja. Istega dne bo po italijanskem radiu ob 12.15 in po Radiu Trst A ob 12.45 govoril mladi tržaški kandidat Mitja Ozbič.

Vsak dan so zdaj volilni shodi, na Tržaškem pa še strokovno zastavljene okroglice o perečih problemih, ki jih obravnava volilni program SSK. Kot poročamo drugje, bo v nedeljo v Mavhinjah Tabor ob 40-letnici samostojnega slovenskega političnega nastopanja na Tržaškem in Goriškem.

—o—

V soboto, 18. t.m., ob 20 uri bo Mladinska sekcija SSK predstavila svoje kandidate na letošnjih volitvah. Sestanek bo v Peterlinovi dvorani, ul. Donizetti 3 v Trstu.

ZAKLJUČNA PRIREDITEV ŠOLE »FRAN ERJAVEC« IZ ROJANA

V soboto, 11. t.m., je bila v dvorani prosvetnega društva Prosek - Kontovel na Proseku zaključna prireditev, ki so jo pripravili učenci in profesorji nižje srednje šole »Fran Erjavec« iz Rojana. Številne prisotne je uvodoma pozdravil ravnatelj prof. Josip Pečenko, ki je v svojem nagovoru med drugim omenil številne šolske in izvenšolske dejavnosti, ki so se jih udeležili dijaki v letošnjem šolskem letu. Nato je sledilo obdarovanje učencev, ki so se udeležili tekmovanja za Cankarjevo nagrado in tekmovanja za bralno značko. Posebno priznanje so prejeli seveda tudi učenci, ki so med šolskim letom dosegli najboljše uspehe.

Sledil je kulturni spored. Na vrsti je bila najprej igrice »SOS za Veroniko«, ki jo je napisala prof. Lučka Peterlin Susič. Mladi igralci so pod njenim vodstvom sive in prepričljivo odigrali svoje vloge. Posebno so se izkazali Marija Mamolo kot učiteljica Marta, Tatjana Dolhar v vlogi gosposdične Veronike, Ivana Godnik kot kuharica Micka, Marko Sancin kot gospod Totman in še Igor Filipčič v vlogi razbojnika Poldeta pa Marko Verri kot skavt Saši.

Po igrici je bil na vrsti zelo smešen lutkovni prizor o življenju na šoli. Besedilo so sestavili učenci iz drugega razreda, lut-

SLOVENSKA SKUPNOST
vabi na

Tabor v Mavhinjah ob 40-letnici samostojnega nastopanja

Prireditev bo v **nedeljo, 19. junija, ob 18. uri na dvorišču gostilne Kras (Urdih) v Mavhinjah**. V primeru slabega vremena bo v notranjosti.

Spored:

- pozdrava devinsko-nabrežinskega župana Bojana Brezigarja in pokrajinskega tajnika SSK dr. Zorka Hareja
- nastop godbe
- slavnostni govor dr. Draga Legiše
- sklepna beseda deželnega predsednika SSK Marjana Terpina
- družabnost ob zvokih harmonike

ke, ki so predstavljale profesorje, so pod vodstvom prof. Jasne Merku izdelali tudi drugošolci, pomagali pa so jim nekateri prvošolci. Za ustrezno in domiselno glasbeno spremljavo je poskrbela prof. Edith Canziani.

Prireditev se je zaključila z dvema balletoma iz Griegove suite Peer Gynt, ki ju je pripravila prof. Edith Canziani z učenci iz prvega razreda. Pod njenim vodstvom so prvošolci na koncu še zapeli pesem - uspavanko.

Po kulturnem sporedu se je večer zaključil s prijetno družabnostjo.

—○—

Strokovnjaki splitskega podjetja Brodospas so v torek, 14. t.m., uspešno končali pretakanje tovara vinil-klorida s potopljenimi ladje Brigitta Montanari na tanker Capoverde.

Koncert Marijinih pesmi v Števerjanu

V nedeljo, 5. junija, so Dekliški zbor iz Števerjana, pevska skupina »Števerjanci« in mešani pevski zbor »F. B. Sedej« priredili v domači župnijski cerkvi v Števerjanu celovečerni koncert Marijinih pesmi.

Dekliški zbor je pod vodstvom Anke Černic pripravil program z zahtevnejšimi skladbami. Zbor se je predstavil v pomlajeni sestavi, a je zelo dovršeno odpel svoj del sporeda. Skupina, ki je nastala leta 1981, vključuje v svoj repertoar tudi umetno in sakralno glasbo.

Pevska skupina »Števerjanci« je nastala leta 1987 kot izraz ansambla L. Hledeta, ki omogoča, da so se v pevsko skupino vključili tako godci kot pevci omenjenega ansambla. Pri delu s to skupino pa ima svoje zasluge Tomaž Tozon, ki prihaja v Števerjan tudi kot pevovodja mešanega pevskega zbora, tako da člane ansambla Lojzeta Hledeta obogati s svojim pevskim in glasbenim znanjem. Z nedeljskim nasto-

pom je skupina potrdila uspeh, ki ga je že doživela na lanski Cecilijanki in na reviji Primorska poje.

Mešani cerkveni pevski zbor »F. B. Sedej« ne potrebuje posebne predstavitve, saj deluje v Števerjanu že dolgo vrsto let. V nedeljo, 5. junija, je s svojim petjem dokazal, da črpa svoj program iz bogate zakladnice slovenskih Marijinih pesmi. Zbor redno sodeluje pri bogoslužju v domači cerkvi in bistveno prispeva, da števerjanska farna skupnost še slovesneje obhaja vse večje cerkvene praznike. Zbor že drugo leto vodi Tomaž Tozon. Na orgle sta koncert spremljala dolgoletni števerjanski organist in duša pevskega življenja v vasi Herman Srebrnič in mlada Lucija Valentinčič. Ob koncu bi podčrtal misel, da je koncert lepo uspel in poplačal trud in delo števerjanskih pevcev in njihovih pevovodij.

Matjaž Terčič

Normalen (ali skoraj) iztek šolskega leta

Sindikata slovenske šole - Tajništvo Goriška sporoča članom in nečlanom ter javnosti, da je 9. junija prekinil bojkot ocenjevalnih sej in izpitov oz. ocenjevanja na osnovnih šolah. Štirimesečna akcija šolnikov se je pomirila vsaj na tistih šolah, na katerih osebje odstopa od nadaljnjih protestov Cobasov. Predstavniki CISL, UIL in SNALS (CGIL se je vzdržal) so namreč v četrtek, 9. t.m., podpisali pogodbo — do zadnje minute je bilo še vse na kocki — ki je v glavnem zadostila zahtevam šolnikov.

SSŠ pozdravlja pravkar podpisano triletno pogodbo, čeprav ta le delno zadovoljuje. Ugotavlja pa, da je bojkot popolnoma uspel (med drugim je članstvo SSS v

polni meri podprlo odločitve odbora), saj so bile šolnikom povišane plače, izboljšane so bile nekatere normative, vlada se je morala ukvarjati s tako imenovanim »nevidnim delom« šolnika (domača priprava, poprava domačih nalog itd.), tedenski urnik učitelja se je znižal na 25 ur, sklepanje o porazdelitvi neučnih ur v drugačne namene je v pristojnosti profsorskega zbora. Prvič so se šolniki počutili kategorija in so združeni razgibali šolsko problematiko. Celotna vlada se je zavedala, da je šolska stvarnost atipična in specifična.

Vendar, koliko izkrivljenih novic, pretiravanj in nejasnosti ...

Sedaj smo vsi »zadovoljni« (javno mnenje nekoliko manj, ker pretijo »zaradi šolnikov« višji davki), vendar, koliko je pogodba res ovrednotila lik vzgojitelja? Bo še govor o šoli in njeni reformi? Široka razprava o nujnih problemih šole je bila le epizoda? In kvaliteta pouka? Ali je sedaj vse rešeno in bo mirno za kako desetletje?

SI

OTROŠKI ZBOR »LADJA«
DEKLIŠKI ZBOR DEVIN
FANTJE IZPOD GRMADE

vabijo na

ZAKLJUČNI KONCERT

v petek, 17. t.m., ob 21. uri, v prostorih nove osnovne šole v Devinu.

Msgr. JOŽE ŽORŽ ZLATOMAŠNIK

Župnijska in vaška skupnost v Štandrežu na Goriškem je v nedeljo, 12. t.m., počastila župnika msgr. Jožefa Žorža ob 50-letnici njegovega mašniškega posvečenja. Med slovesno mašo v štandreški cerkvi je na praznik opozoril msgr. Franc Močnik, ki je bil govoril tudi na Žorževi novi maši pred 50 leti. V imenu vaške in farne skupnosti je pozdravil Marko Brajnik, ki je slavljenju izročil v dar mašni kelih. Med obredom je bilo prebrano tudi škofovo pozdravno pismo.

Po obredu je bila akademija na prostem, ki je obsegala vrsto zborovskih točk in recitacij, za kar so poskrbeli zbora ter osnovnošolski otroci, slavljenju pa so nato čestitala kulturna in športna društva v vasi in Kmečko društvo. V imenu mavhinjske in sesljanske farne skupnosti je pozdravila Vera Ban, Andrej Bratuž je govoril v imenu goriške občine, v imenu sobratov pa Kazimir Humar. Za Svet slovenskih organizacij je spregovorila Marija Ferletič, za Zvezo slovenske katoliške prosvete pa Damijan Paulin. Proslava se je končala s petjem združenih štandreških pevskih zborov.

Ob pomembnem jubileju slavljenju čestita tudi Novi list.

Danes, v četrtek, 16. t.m., so se začeli zrelostni izpiti na nižjih in višjih srednjih šolah v Italiji. Maturo na višjih srednjih šolah bo polagalo približno 400 tisoč kandidatov. Čeprav je bil začetek zrelostnih izpitov pod vprašajem, je ministrstvo za šolstvo dokončno potrdilo, da se bodo zrelostni izpiti na vseh šolah začeli danes.

Vsem maturantom na naših šolah želimo, da bi uspešno opravili izpite.

IZ KULTURNEGA ŽIVLJENJA

Položaj manjšinskega pisatelja

Objavljamo predavanje pesnika in pisatelja Roberta Lafonta, po rodu Okcitanca, ki ga je na mednarodnem srečanju Pen kluba letos sredi aprila na Bledu prebral prof. Boris Pahor. Profesor Lafont je eden najvidnejših evropskih manjšinskih delavcev.

Uvod k razpravi

Dantejev Pekel ima več krogov. Tudi prekletstvo manjšin ima več stopenj.

Nekatere manjšine so manjšine bodisi zato, ker jezik, ki ga govorijo in pišejo, ni tisti jezik, ki je prevladal v državi, kateri pripadajo, bodisi zato, ker ga uporablja le majhno število ljudi. Ali pa — najpogosteje — jih je zgodovina obšla in je država nastala njim navkljub. Toda njihove pravice so priznane, mednarodna zakonodaja jih ščiti. Smejo govoriti. Smejo pisati. Dediščino svoje kulture smejo prepustiti tistim, ki bodo pobrali njene sadove in ji nemara dali drug pomen. Čas jih preplavlja. Smejo se mu prepustiti. Tako ali drugače jih vsak dan zasira na obrežju bodočnosti.

Tako usodo sedaj doživlja v Evropi večina manjšinskih jezikov. Slovenščina, seveda, pa tudi frizijščina in nekoliko galščina. Nedavno je Španija, ki se je znebila uniforme tiranov, dala avtonomijo trem jezikom: baskovskemu, katalonskemu, galicijskemu. Dopustila je celo, da sta prišla na površje dva jezika, ki sta v teku stoletij padla v pozabo: aragonski in leonski.

Drugi jeziki so manjšinski, ker so sicer že uradni jezik neke države, v neki drugi državi pa so le osamljeno in pogosto čisto majhno telo in njihove pravice niso popolnoma priznane ali pa jim jih celo namerno odreka, ter jim zato preti nevarnost, da bodo kmalu podlegli in ostali le blede senca svoje identitete: tako grščina in albanščina v Italiji, flamščina v Franciji, slovenščina v Trstu.

Končno pa ima tudi usoda svoje ozadje, zgodovina svojo temnico. Tja je na primer Francija (položaj je tako značilen, da postaja edinstven) potisnila ne le druge, priznane jezike, ki jih sama ni želela na svojem poenotenem ozemlju: baskovskega, flamščino, katalonščino, temveč tudi svetovna jezika, ki sodita med začetnike evropske kulture: armorikansko bretonščino in okcitanščino.

Manjšine torej med seboj niso enake. Kaj bo ste z menoj, ki ste me izbrali, da bi naredil uvod

v razpravo in ki že štirideset let skupaj s prijatelji zbiram dokaze o obstoju svoje kulture in jim podaljšujem življenje s sodobnimi literarnimi deli, ne da bi lahko spremenil splošen odklonilni odnos. Najbrž ni nič hujšega od protesta kultur, ki so živo zakopane med predsodki nacionalnega šovinizma; njihovi klici ne ganejo neomajne nemnosti, ki kraljuje po ministrstvih in jo podpira zasluženo javno mnenje. Teh klicev, tega protesta nihče ne sliši, saj tudi ni pravic, ki naj bi jim jih priznali: popolna država je spodrinila vse možne razlike; nič več si ne more predstavljati, da bi le-te lahko obstajale tam, kjer je sama zapolnila vse vrzeli. Francija ne prizna, da ima manjšine.

Toda govoriti je treba. Ali ne? Pekel je pogosto prebivališče razuma. Zgodovina, družba, kultura in njihova nasprotja so tam videti drugačna, kot jih kaže nepronikli uspeh. Tukaj še živi nagnjenje do abstraktnega razmišljanja — četudi ste potem še bolj pogubljeni — če nimamo niti za belič moči, se odkupimo s filozofijo.

Rad bi vam predlagal dvoje snovi za razmislek o nas samih — ali nemara bolj kot o nas samih, o tistih, ki imajo to prednost, da obračajo resnice, mi pa jih prevečkrat sprejemamo za svoje.

Tako lahko pripadniki manjšin, ki imajo srečo, kakor tudi pripadniki manjšin, ki jih navdaja obup, skupaj kaj povemo današnjemu svetu.

Prvo vprašanje: v čem vidim najpomembnejši problem našega časa; poskušajmo premišljati o svoji identiteti. Vsak o nas o kolektivni identiteti, za katero trdi, da ji **pripada**.

Več let že čutim, da v tem preži nevarnost, da bomo izgubili tisto, kar se nam zdi, da najbolje branimo. To sem že večkrat povedal in zapisal. Dovolite mi, da tukaj ponovim.

Že od sredine devetnajstega stoletja, odkar smo v tako imenovanem »valu narodnosti« vsi pripadniki manjšin začeli braniti svoj način bivanja, govora in mišljenja, smo govorili o identiteti. Najti smo se hoteli v trdnosti značaja, ki se prenaša iz roda v rod, ki nas je združevala, nas razlikovala od drugih. Najbrž ni moglo biti drugače. Veliki Katalonec Carlos Riba je dejal, da so naše kulture otroci razumnikov, ki so samo govorili o zgodovini, niso pa imeli občutka za zgodovino.

Tako nam je resnično grozilo, da bomo obšli stoletja. Svoje bistvo — svojo identiteto smo

iskali v neminljivem. Vsi po vrsti smo torej govorili o duši, o duhu dežele, naroda in celo rase — v romantični književnosti ta beseda ni imela tistega slabega prizvoka, ki ji ga je dalo dvajseto stoletje: **Volkgeist** ali **narodnost** (op.: slovensko v izvirniku). Zato nikoli nismo propadli. Naš preporod, ki je zavzel Evropo med l. 1848 do 1920, je pridrl na površje kot podzemeljska reka, ki ni in ne bo nikoli presahnala.

Medtem ko smo se opijanjali s spet osvojeno večnostjo, so med nami nastajale razlike. Nekateri med nami, ki jim ni uspelo, da bi zares obstajali, so bili obsojeni na to, da »začnejo obstajati«. Čas jih je naplaval na obrežje, kjer so lahko mirno in nekoristno peli slavo svoji neodtujljivi samobitnosti, svoji neasimiliranosti, tako je namreč treba gledati na večnost v luči nekaterih tedanjih nazorov, če se zanašamo na dejstva iz bližnje preteklosti, ki se jih spominjamo. Vsem nacionalno obarvanim književnostim postromantične Evrope so skupne tri teme, po katerih so ri ne vidijo nenehne menjave civilizacij, temveč ri ne vidijo nenehne menjave civilizacij temveč začetek prvobitnosti, neminljivosti; prvobitnost, ki ima navadno obrise nesmrtnosti naroda; in končno tema Arkadije, folklorne kmečke kulture, kjer so naš izvor in naše korenine.

Če nam je bila zgodovina nenaklonjena, so nas te teme lepo pripravile v muzej. Vladajoče kulture podrejenim nikoli niso odklanjale arkaidskega miru muzejev. V Evropi jih je polno: vsi so si podobni. Univerzalno je v vseh lokalno.

Če nam je po dveh dobljenih spopadih končno uspelo uveljaviti to našo identiteto, je sedaj le-ta prešla na državo. Tako so se razvili nacionalizmi, ki jih je morala priznati versailleska pogodba. Kmalu so se zatiranci razvili v zatiralec. Kajti manjšinski narodi so od nekdaj imeli svoje manjšine. V času med l. 1918 in 1925 je bila Evropa ljudožerska gostija, kjer so narodi, ki so jih prej požirali drugi, sami postali ljudožerci. Nato je prišlo l. 1933, ko je ves svet začel postajati žrtev še velike večjega apetita.

Ali ni prišel čas, da pogumno odkrijemo korenine tega zla, ki mu je podlegla naša celina, korenine nacionalistične identitete? Ne mislim, da bi se morali pustiti raznarodovati. Dejal bi le, da potrebujemo novo pojmovanje identitete. Narodi, pa tudi posamezniki morajo imeti, morajo ustvarjati svojo identiteto. Toda v tej identiteti se ne smejo ustaliti, v njej zamrzniti, se nanjo osredotočiti. Živi ostanemo le, če svojo identiteto nenehno lovimo. Lovimo torej svoje bistvo in želimo si, da ga ne bi nikoli ujeli: pri tem bi bili sami ujeti, sami bi ohromeli.

Hkrati pa pomislimo, kako čudna je pravzaprav banalna fraza, ki sem jo uporabil: identiteta, ki ji pripadamo. Obrnimo stavek: naša kultura nam pripada, posameznik odloča sam, komu je zvest. Tako se rodi in živi kulturni državljan, tako lahko terjamo pravico do lastne kulture. To je človekova pravica, ki jo naš čas dodaja deklaraciji iz l. 1789.

Druga moja misel pa je, če dobro pomislimo, samo drugačna formulacija prve. Gre za razmišljanje o ozemlju. Najprej o jezikovnem ozemlju, o tej zmešnjavi črt, ki jih dialektologi kot kakšni črnošolci predstavljajo po svoji presoji oziroma pripadnosti, nakar na njih zrastejo meje, bodeče žice, nazadnje pa namesto jezikov spregovori orožje. Mislili smo, da imamo pravico do svojega manjšinskega ozemlja. Jeziki in kulture vendar morajo imeti nekje na svetu, v Evropi svoj prostor. Razmejitev smo potrebovali prav toliko kot identiteto.

Toda v koreninah je včasih tudi past. Tudi drugi so govorili o ozemlju. Od srednjega veka

Izšla je zadnja številka revije Galeb

V Trstu je izšla zadnja številka revije Galeb v tem šolskem letu. To je dvojna, deveta-deseta številka, ki ima na platnici podobo domače vasi, ki jo je narisala Danjela Čebren iz 4. razreda osnovne šole Pinko Tomažič v Trebčah.

Urednik vošči mladim bralcem vesele počitnice. Poroča pa tudi o natečaju za naslovnice prihodnjega letnika, ki bo imel značaj jubileja. Galeb bo namreč stopil v 35. leto. Našteti so zmagovalci. Izbirati pa je bilo treba med 200 risbami.

Barvna priloga je posvečena Trstu nekoč in danes. Ob reprodukcijah starih podob mesta so fotografije istih koticov danes

Veliko je pisem mladih bralcev, ostalo gradi vo pa je zelo pisano, saj napolnjuje okoli 50 strani z barvnimi ilustracijami. Med avtorji najdemo Jelko Bakulo, Vojana Tihomira Arharja, Miroslavo Leban, Črtomira Šinkovca, Branka Rudolfa, rajnega Danila Gorinška, od katerega se urednik toplo poslavlja, Valentina Polanška, Vero Poljšak, Frančka Rudolfa, Marjanko Rebula, Meto Reiner, Janeza Bitenca, ki spet predlaga novo pesmico, Vlada Firma, Elo Peroci, Kajetana Koviča, Marinko Pertot, Francija Lakoviča, urednika Lojzeta Abrama, Marija Čuka, Gemo Hafner, Franja Frančiča, Stano Vinšek in pa kopico ilustratorjev.

Turistični razvoj in slovensko gospodarstvo

v petek, 17. junija, ob 17. uri,
v konferenčni dvorani hotela Europa
ob nabrežinski obali

Ob 17. uri otvoritev in pozdrav tajnika devinsko-nabrežinske sekcije Slovenske skupnosti Antka Terčona; ob 17.10 uvodno poročilo predsednika gospodarske komisije Slovenske skupnosti odv. Jožeta Škerka; ob 17.30 razprava; ob 19. uri povzetek župana devinsko-nabrežinske občine Bojana Brezigarja.

Pred nekaj dnevi je bil uradno predstavljen načrt za dokončno ureditev Sesslanskega zaliva. Ta načrt predvideva gradnjo velikega turističnega središča s kakovostnimi hotelskimi in navtičnimi storitvami. To središče bi lahko ostalo samo sebi namen, otok v puščavi, če se Slovenci, nosilci številnih tradicionalnih gospodarskih dejavnosti v neposrednem zaledju, ne bomo znali vključiti v pobudo s ponudbo tega, kar imamo in kar premoremo. Vsi smo včasih tudi turisti in vemo, da ob svojih potovanjih iščemo vedno nekaj značilnega, pa naj gre za tipično jed in vino ali za obrtniški izdelek. Ali bomo sposobni tudi mi nuditi turistom, kar si želijo? To srečanje, na katerega smo povabili tudi predstavnika lastništva Zaliva, naj bo prvi poskus odgovora na to vprašanje.

»SPREJEMLJIV KOMPROMIS«

Južnotiroolski deželni glavar in predsednik Južnotiroolske ljudske stranke Magnago se je na Dunaju udeležil svečanosti ob 125-letnici Tirolskega združenja. Ob tej priložnosti je izjavil, da je treba sklep, po katerem je Haaško sodišče odslej pristojno za morebitne spore med Avstrijo in Italijo glede južnotiroolskega vprašanja, smatrati za sprejemljiv kompromis. Pristavil je, da se je Južnim Tirolcem posrečilo zagotoviti lastno identiteto in hkrati zajamčiti enakopravnost z italijanskim večinskim nadom.

Za slovenska življenjska vprašanja

Na ponedeljkovi okrogli mizi Slovenske skupnosti o Slovincih in zaščiti okolja v kinodvorani v Bazovici je prišlo jasno do izraza stališče, da je varstvo narave s parki sprejemljivo le, če jih upravlja prebivalstvo prizadetega področja, ki lahko o njih soodloča. Ne moremo namreč odmisli človeka, ki je stoletja ohranjal Kras. SSK zahteva poleg tega, da se v primeru omejitve izkoriščanja zemlje in raznih vinkulacij prizna lastnikom primerna odškodnina.

O problemih parkov, lokacije sinhrona in onesnaževanju so po pozdravu predstavnika krajevne sekcije Davida Slobca razpravljali strokovnjaki inženirja Aljoša Vesel in Franko Pisani, devinsko-nabrežinski župan Bojan Brezigar in predsednik Gozdne zadrage s Padrič Karel Grigič, ki je omenil izkušnje prebivalstva Vzhodnega Krasa.

Predstavniki SSK so med drugim pou-

darili, kako je bila v deželni svet SSK edina stranka, ki je zaradi nasprotovanja lokaciji sinhrona pri Bazovici glasovala proti deželni finančnemu posegu v korist tega načrta.

Danes bo na Opčinah v Finžgarjevem domu okrogla miza o mednarodni vlogi dežele. Začetek ob 20.30. Po uvodu predstavnika krajevne sekcije prof. Borisa Artača bosta govorila o mednarodni vlogi dežele, o njenem sodelovanju s Slovenijo in o Delovni skupnosti Alpe-Adrija dosednji občinski svetovalec v Trstu univ. prof. Aleš Lokar in dolinski občinski svetovalec ter član odbora Kraške gorske skupnosti prof. Alojz Tul. Večer bo vodil časnikar Marjan Slogar.

V petek, 17. t.m., bo imela SSK okroglo mizo o Problemih zdravstvene oskrbe v Trstu, in sicer ob 20.30 v Marijinem domu pri Sv. Ivanu.

REPROGRAMIRANI JUGOSLOVANSKI DOLGOVI

Jugoslovanska vlada in »Pariški klub« sta po dvodnevni naporni pogajanji dosegla v Parizu sporazum o podaljšanju posojil v vrednosti 946 milijonov dolarjev. Pariški klub povezuje 15 zahodnih držav ter Kuvajt. Z upniki se je pogajala jugoslovanska delegacija, ki jo je vodil zvezni finančni minister Rikanović. Ta je izjavil, da sicer Jugoslavija ni dosegla vsega, kar je želela, vendar mora biti zadovoljna tudi zato, ker je prišlo do načelnega sporazuma tudi o reprogramiranju dolgov na dolgo dobo, tja do leta 1995, o čemer se bodo pogajanja nadaljevala. V tem primeru gre za skupno vsoto skoraj štirih milijard dolarjev. Minister je še dodal, da je delegacija žela uspeh, ker je Jugoslavija odločno zakorakala v gospodarsko reformo.

Sporazum, ki slovesno še ni bil podpisan, bo dolgove, ki zapadejo od 1. aprila letos do 30. junija prihodnjega leta, podaljšal na desetletni rok odplačevanja. Dolgovi so reprogramirani, odplačevanje obresti pa odloženo. Skupno je bilo odloženo izplačilo 342 milijonov dolarjev obresti.

V FRANCIJI NOBEN BLOK NIMA ABSOLUTNE VEČINE

V francoskih političnih krogih živahno komentirajo izide drugega kroga državno-zborskih volitev, ki so bile 12. t.m. Pričakovanja francoskega predsednika Mitterranda se niso popolnoma uresničila, kajti socialisti in levi radikali niso dosegli absolutne večine v novem parlamentu, čeprav so se socialisti precej okrepili. Sredinsko-desničarski blok prav tako nima absolutne večine. Iz tega bi izhajalo, da so jezikiček na tehtnici komunisti, ki imajo v novem parlamentu 27 poslancev. Njihovo število se je zmanjšalo za osem. Če bi podprli socialiste in leve radikale, bi imeli v novem parlamentu absolutno večino. Vendar so vodilni komunisti že izjavili, da ne nameravajo tokrat podpreti socialistične vlade ali celo v njej sodelovati, ko se je že zgodilo v bližnji preteklosti.

Za popolno sliko novega parlamenta bo treba počakati na izid drugega kroga volitev v francoski Polineziji. Ta pa ima pravico do dveh poslancev, kar pomeni, da izid tamkajšnjih volitev ne more spremeniti sedanje slike novega parlamenta.

LEV DETELA

Dunajski valček za izgubljeno preteklost

Roman desetih srečanj in pričakovanj

»Bernhard ima popolnoma prav,« je rekla. »Med vojno jo je snubil neki mladenič plemiškega porekla. Oficir. Po rodu iz nekdanje nemške kneževine Homburg.« Bil je obziren do bojazljivosti, v tej svoji pretiranosti do neke mere celo smešen. Pisal se je Hans-Horst Auerhof. Marta se je z njim igrala kot mačka z mišjo. Ta mladi član starodavne plemiške družine je postal Martin paž, lakaj. Zaničevala in kregala ga je na vse pretege, on pa se je samo ponižno smehljaj in ji galantno poljubljal roko. Ni čudno, da se je kaj hitro skregala s tem svojim častilcem, ki pa je bil zelo všeč našemu očetu. Von Auerhof bi seveda vse življenje kot zvest pes lizal svoji gospé roko in prenašal vsa ponižanja. Čeprav ga je neuspeh pri Marti zelo prizadel, sem

vesela, da tega finega, obzirnega človeka moja nasilna sestra ni dobila v svoje pesti. Škoda bi ga bilo ... Pač pa je potem kaj hitro spoznala svojega sedanjega moža, inženirja Hupko, po rodu češkega izvora. Takoj po vojni, ko smo izredno težko živeli, si je ta sin bogatih dunajskih trgovcev, lahko privoščil draga potovanja v Švico ali Italijo ... Spominjam se, kako smo ju spremeljali v barake ob železnici, v katere se je po vojni zatekel popolnoma razrušeni Južni kolodvor, nekdanj biser avstroogrške arhitekture. Medtem ko smo vsi še hodili v starih, oguljenih oblekah po svetu, se je Marta že oblačila po zadnji modi, ki jo je spoznavala iz francoskih in ameriških revij. Ko je odhajala s svojim ženim v Italijo, pa se je tako našemila, da se je zdelo, ko da pelje svojega mladega moža na semenj. Na postaji, oziroma pri železniških razbitinah, se je pojavila s številnimi velikimi in malimi kovčki ... A to je bila za Hupko malenkost, saj je bila njegova denarnica kar nabita s tisočaki. V Italijo sta se peljala v prvem razredu, med veselimi ameriškim oficirji in redkimi bogataši s temno preteklostjo in na lovu za sumljivimi posli ... Ustavila sta se ob Lago di Como,* odkoder nam je pi-

* Pred združitvijo leta 1871 je bila Nemčija razdeljena na približno 300 držav (pod okriljem »rimskega cesarstva«).

* Mednarodno znano alpsko jezero v Lombardiji (Severna Italija), 146 km² obširno, do 410 metrov globoko.

Položaj manjšinskega...

■ nadaljevanje s 6. strani

dalje so častili senco, ki so jo kraljevske krone metale na zemljo. Če gre v izgubo košček ozemlja, je telo kralja tisto, ki trpi. Če je ozemlje napadeno, človeško življenje nič več ne velja. Za nekaj juter kraljevine milijonom človeških bitij prerežejo vrat. Za nekaj varljivih juter, kajti za svojo korist oblast uporablja tisto, kar je sveto in ne obratno.

Nato je prišla doba države-naroda. Sveta ni bila več krona, temveč vezi, ki so združevale narod in zaradi njih je z orožjem grozil sovražniku. Ozemlje pa je še naprej ostalo sveto. Evropa je množično umirala za Alzacijo in Lotaringijo. Nato je še enkrat umirala za Sudete.

Ali ne bi bilo torej bolje, če bi ozemlju vzeli pomen svetosti? Vse nas spodbuja k temu. Negativno: nekakšna groza, ki prevzame vlade, če kakršnekoli zahteve ogrozijo celovitost ozemlja, četudi le notranjo. Še tako upravičene ozemeljske spremembe na Kavkazu postanejo nezakonite zaradi nepredvidljivih posledic, ki bi utegnile nastati. Nič ni več prozorno, vse se zavije v temo, če premaknemo mejnik. Hkrati pa se je zaradi evropskega pojmovanja ozemlja Palestina, obljubljena dežela za nekatere, za druge spremenila v koncentracijsko taborišče.

Pozitivno: upanje. Kajti vsaj en kraj na svetu je, kjer je ozemlje vprašljivo. Previdno, nerodno, a vsaj nekoliko. Zakonitosti kapitalističnega trga — povejmo tako, kot je, ne govorimo o zgodovini mimo zgodovinske resnice — načenjajo rezervate dvanajstih držav. Meje bledijo kot stara živa meja. Naj bo vzrok tak ali drugačen: v tej novi svobodi je nekaj dobrega.

Nastajajo novi prostori. Med deželami se odpira dialog: mladi ljudje svobodno potujejo.

Pozdravljam nove prostore, njihovo živo in giblivo resničnost in seveda evropski prostor.

Tukaj, v Sloveniji, kjer **Mittel Europa** preha-ja v Sredozemlje, pa bi rad kot nasprotje žalostnim in hladnim ozemljem pozdravil svobodo medčloveških stikov, demokratično kulturno izmenjavo, kjer ni več manjšin, temveč vsak pomeni toliko, kolikor pomenijo njegova dela, pozdravljam tokove duha in modne tokove, identitete v gibanju, v bratstvu in slogi.

Tukaj pa sem tudi zato, da bi vas poslušal, videl vašo deželo. Zato bom nehal govoriti, še prej pa predlagam, da sklenemo dogovor, ki naj bo sestavni del boja za zaščito svoboščin, ki se ga udeležuje tudi naš mednarodni PEN: dogovor o svobodi, odprtosti vseh kultur, kjer vsak posameznik znova postane to, kar je, kjer naše korenine premagujejo razdaljo.

Robert Lafont

S TRŽAŠKEGA

PREDSTAVLJA SE NOVO GLASBENO ZDRUŽENJE — CONCENTUS ORGANI

S koncertom Huberta Berganta v rojanski cerkvi v nedeljo, 12. t.m., se je javnosti predstavila nova glasbena skupina »Concentus organi«. Skupina deluje v skladu z naslednjimi cilji: oživiti glasbeno dejavnost na področju orgelske glasbe in jo gojiti, ovrednotiti orgelsko glasbo, nuditi mladim glasbenikom možnost koncertiranja ter s pomočjo ustrezne literature nuditi občinstvu priložnost za osebno poglabljanje in duhovno obogatitev.

Nedeljski koncert slovenskega orgelskega mojstra Berganta je bil prvi iz niza štirih koncertov, ki jih misli prirediti »Concentus organi« ob svoji ustanovitvi. Hubert Bergant je zbranim občinstvu predstavil vrsto klasičnih orgelskih skladateljev, a tudi »Magnificat« Stanka Premrla in »Alelujo« Lojzeta Mava. Ostale skladbe so bile napisane v zelo širokem časovnem razponu, od 16. stoletja do sodobnega skladatelja Graapa. Z njegovo skladbo »Concertino I. - II. - III.« se je zaključil ta prvi koncert. Poudariti gre, da je bil dobro obiskan in da je bilo med prisotnimi veliko mladih.

Za naslednjo nedeljo, 19. t.m., priredi »Concentus organi« koncert orglarja Marcella Girotta v Marijinem svetišču na Vejni. Koncert se bo začel ob 20. uri. V isti cerkvi pa bosta v nedeljo, 26. t.m., nastopila orglar Ugo Zalunardo in trobentač Mario Caldonazzi. Niz koncertov bosta zaključila v stolnici v Miljah Štefan Bembi in Andrej Pegan. Prav ta dva organista sta bila med prvimi pobudniki te nove glasbene skupine, ki bo gotovo prinesla novega duha v glasbeno dogajanje v Trstu in širši okolici, saj si je združenje »Concentus organi« postavilo za cilj širiti svoje delovanje tudi na Goriško in v druge kraje v deželi.

—o—

V ponedeljek, 13. t.m., so v Rimu pokopali bivšega predsednika republike Saragata. Umril je v noči med petkom in soboto na svojem domu v Rimu. 19. septembra letos bi dopolnil 90. leto starosti. Bil je eden soustanoviteljev italijanske republike, socialist od leta 1922, in ustanovitelj PSDI. Predsednik republike je postal 28. decembra 1964.

RDEČI BRIGADIST USLUŽBENEC ŠVICARSKÉ RADIOTELEVIZIJE

Švicarska italijanska radiotelevizija je objavila poročilo, iz katerega izhaja, da je rdeči brigadist Alvaro Lojacono bil njen sodelavec. Ob tej priložnosti je izrazila začudenje zaradi njegove aretacije in zaradi njegove preteklosti. V službo je bil sprejet z lažnim imenom Alvaro Baragiola. Švicarska italijanska radiotelevizija je pojasnila, da je bil Alvaro Baragiola zunanji sodelavec tretjega omrežja in da je bil sprejet v službo lani jeseni na osnovi javnega natečaja. Ko se je prijavil k natečaju, je kandidiral priložil listine, ki jih je zahteval delodajalec.

Alvaro Lojacono je bil od italijanskega sodišča obsojen na dosmrtno ječo, ker je sodeloval pri šestih umorih. Zdaj prihaja na dan tudi dokazno gradivo o njegovem sodelovanju pri ugrabitvi Alda Mora in pokolu njegove osebne straže ter pri samem umoru predsednika italijanske krščanske demokracije. Lojacona so aretirali v Luganu. Trenutno je švicarski državlján in ga Švica ne bo izročila italijanski sodni oblasti.

—o—

Tridnevni obisk turškega prvega ministra Ozala v Grčiji ima zgodovinski pomen. Po dolgoletnih napetostih je v ponedeljek, 13. t.m., turški premier stopil na grška tla, da bi se srečal z grškim predsednikom vlade Papandreoum. Proti Ozalovemu obisku v Grčiji in postopnemu zblizanju med obema državama pa so ostro protestirali grški prebivalci na otoku Cipru.

RAZPELA OSTANEJO

S prenovljenim konkordatom med Italijo in Sv. stolico se ni spremenila zakonodaja, po kateri visijo v šolskih razredih, na sodiščih in v drugih javnih uradih razpela. Tako je izjavil državni svet, na katerega se je spričo polemik o razpelih po šolah obrnilo ministrstvo za javno šolstvo.

Državni svet je ugotovil, da je izobešanje razpela in podobe državnega voditelja uvedla italijanska zakonodaja pred konkordatom leta 1929. Spremembe konkordata iz leta 1985 se tega vprašanja niso dotaknile. Zato nima nobene zveze z veroukom, ki je postal prostovoljen predmet, in ostajajo v veljavi dosedanja določila.

sala, da krajev s tako rajsko lepoto še ni nikoli videla. Dnevi so jima potekali med sprehodi po slikoviti pokrajini, romantičnimi vožnjami v čolnu in hrupnimi zabavami s plesom na verandi velikega hotela. Zanj sta bila važna samo denar in zabava. Naše težave, očetova skrb in žalovanje za materjo, ki je po težki bolezni umrla med vojno v gradu ob Dravi, so ji bile deveta brigada. Če smo jo prosili za pomoč, je samo rekla, da smo zaradi znane plemiške nepraktičnosti in vzvišenosti sami krivi, če nam trda prede. Cinično se je smehljala in nam zatrdila, da nam ne more pomagati, ker potrebuje njen mož denar za važne gospodarske naložbe ... Leta 1944 so nacisti umorili mojega moža, oficirja, ki se je uprl Hitlerjevi nečlovečnosti ... Niti besedile tolažbe ni imela ne zame ne za usodo mojega ubogega Hansa, ki se je rodil šele po očetovi smrti leta 1945 ... Dovolila si je celo stavek, da je pač vsakdo svoje sreče kovač, in mi res ne more pomagati, če mi je hudo ... Končno so v zadnji vojni na levi in desni umrli milijoni ... In kaj se je spremenilo? Za nas se je gotovo vse spremenilo ... Moj oče je potem, ko je propadel grad in so mu z dr-

žavno reformo brez odškodnine zaplenili skoraj vse premoženje, ostal v Avstriji. Že pred vojno se je zaradi suše in nujnih gospodarskih obveznosti v nekdanji Kraljevini Jugoslaviji zadolžil pri veliki švicarski banki, ki je kaj hitro postala nestrpna, ko svojih dolgov po doglednem času ni poravnal, kot se je bil obvezal ... Medtem ko so našega očeta stiskale skrbi, sta se Marta in njen mož vozila na počitnice v Italijo in Švico ter zapravljala denar po francoskih in monakovskih igralnicah, namesto da bi nam vsaj nekoliko pomagala pri številnih težavah. Zaposliti sem se morala kot strojepisica, da sem lahko skrbelo za očeta in Hansa ... Pozneje smo podedovali manjše posestvo z graščino na Zgoranjem Štajerskem, kar je na mah izboljšalo naš življenjski položaj ... Prva povojna leta, gospod Lebič, pa so bila posebno težka ...»

Na gozd za okenskimi šipami je že legal mrak. V gostilni so prižgali luči.

(Dalje)